

V. občni zbor avstrijskih učiteljev v Celovcu.

(Kritičen popis.)

(Dalje.)

K 9. točki predlagal je omenjeni govornik 4 letno izobraževanje učiteljev v uč. pripravnicah. Triletno izobraževanje mu ne zadostuje, menda zavoljo tega ne, ker je prejšnje ministerstvo tako ukrenilo. Iz njegovega govora si je ta vzrok misliti. Pri tej priliki se je mož nad škofi jezil; rekel je, da oni imenujejo učitelje „Weltverbesserer“; tedaj morajo pa škofi biti „Weltverschlechterer“, ker imajo ravno nasprotna načela od učiteljev. „In glejte“, reče govornik „Weltverbesserer morajo stradati, Weltverschlechterer imajo pa vsega zadosti in še preveč“. Judovska logika! O 5. in 6. izvoljeni si točki Holčabek ni govoril; ampak prepustil je to drugim govornikom in le še pristavil, da je treba klerikalne ovire odpraviti, ljudstvo za šolo vneti, nove šole napravljati, zglede nemških dežel posnemati, da bode naša šola napredovala.

Na to je začel govoriti nek Kopecki iz Beča, in sicer o učiteljski plači. Rekel je, da učiteljska plača je najvažnejši predmet zborovanja, to je alfa in omega vseh naših zahtev. Omenja, koliko velike plače imajo gospodje prelati in škofi; namreč prvi po 20000 i. t. d.

Škof v Olomucu ima celó po 600.000 na leto. Le učitelj je tako slabo dotiran. Od dobre učiteljske plače je celó socijalno vprašanje odvisno; to se bode le tedaj ugodno rešilo, če bodo učitelji dobro plačani.

Le za dobro plačo dobili se bodo inteligentni učitelji. Sedaj ima učitelj težavno težavno delo, a hrano pa za cizeka (Zeisigfutter). Učitelji so sedaj dobro inšpicirani, korigirani i. t. d., a slabo dotirani in honorirani. Le dobro plačevanje bode odpravilo pomanjkanje učiteljev. Zavoljo tega naj se učiteljske plače povišajo za 50 % in dajajo naj se petletne doklade po 100 gl. Da pa mogoče za to potrebni [denar dobiti, naj država in občine varčno gospodarijo z denarjem, naj toliko ne potrosijo za „luksus“, vojaščino i. t. d. Govornik tudi tirja, da se odpravi šolnina, ki se ne zлага s posilstvom šolskim. Tudi se jezi, da je vlada duhovnikom odločila $\frac{1}{2}$ milijona podpore.

Potem se oglasi za besedo nek Brinsdorfer iz Beča in se hoče s svojimi nenadnimi predlogi skazati. Naj prvo reče, da naj se ne sprejme resolucija predgovornikova, da bi se plače povišale samo za 50%. On predlaga: Plače naše naj bodo toliko večje, kolikor več bodemo potrebovali. Nadalje je on ravno nasprotnih misli Holčabeka, ki je rekel, da krajni šolski svet ne sme v šolo.

Brinsdorfer pa reče, da vsak oče, vsaka mati naj bi hodila v šolo gledat, kako se njun otrok uči. Ker pa to ni mogoče, in bi to vendar le preveč motilo podučevanje, naj imajo krajni šolski sveti pravico, v šolo

hoditi. Še dalje je govornik zoper dvojne skušnje, ki se tirjajo od učiteljev. On meni, da je to onečastenje uč. stanu. Ravno tako je proti posilnim daljnim izobraževalnim učiteljskim kurzu. Učitelj naj ima tudi sam pravico si izbirati šolske knjige, a ne, da bi imeli to pravico okrajni šolski sveti. Naposled se še potegne za telesno kaznovanje.

Oglasi se Singer iz Beča, kateri pa nič novega ne pové. Govori za boljše materijalno stanje učiteljev, kakor ga imajo učitelji po Nemškem, koder je on potoval. Učitelji naj bi bili zastopani v mestnih, deželnih in deržavnih zborih. Palica naj se zopet v šolo vpelje, zato ker se otroci slabo obnašajo. (Ker govornik ni gladko govoril in ne priprosto „šimtal“, čuli so se klici „konec“.)

Nadaljni govornik bil je Štangl iz Gaje na Moravskem. Ta je posebno iskreno in razkačeno govoril, in sicer proti jezuitom, ki so po njegovih mislih sovražniki šole, omike i. t. d. Rekel je, da poslednja 3 leta so bila na šolskem polji „Kriegsjahre“, da je bila deržava še nedavna sužnjica cerkve, da je bila Avstrija vdana jezuitom. Nemška dežela pa je je odgnala. Jezi se nadalje nad župnikom, ki vse pokvari v krajnem šolskem svetu. Graja katoliške šolske knjige, okrajne glavarje, ki premalo za šole storé; govori o škodljivi šolnini, o premajhnih uč. plačah in izreče naposled vendar tudi eno resnično, ko pravi: „Najboljši narod je tisti, ki ima najboljše šole“.

Potem se oglasi Štoper iz Radgone, ki rad povsod zvonec nosi in se rad povsod poteguje za „liberalna“ in nemškutarška načela. Ta se je zopet jezil nad duhovnikom v krajnem šolskem svetu, nad malimi plačami uč. in nad tem, da se zavoljo pomanjkanja uč. v najnovejšem času zopet postavljajo za učitelje take osebe, ki nimajo potrebnih spričal, kakor so: slabi dijaki, dosluženi vojaki, rokodelci i. t. d. Meni namreč, da take osebe pelajo nečast uč. stanu.

Zopet se oglasi nek Dunajčan, Hein z imenom. Ta graja vlado, da je prepočasna v izpeljavi novih šolskih postav, da so pri ministerstvu taki možje, ki ne razumijo ljudskega šolstva. On je za to, da se ministerstvo za bogočastje loči od ministerstva za nauk in da naj imajo deželne uč. konferencije v šolskih postavah skoraj odločiven glas — če ne celó pravico poterjenje vsake postave. Ta govornik bil se je daleč zaletel; potem je pa vendar odstopil od svojega poslednjega predloga.

Nazadnje govori še o tem predmetu Dunajčan Ernst, ki pa ni nič novega povedal, marveč le stare reči v navadnih frazah. Med drugim je rekel, da naj se dá denar za šolo, namesto za cerkev.

Poslednji je imel besedo referent Holčabek. Ta je bil z debato zadovoljen, rekoč, da so vsi govorniki njegove predloge po večem podpirali. Potem se je glasovalo o sledečih resolucijah, ki so bile deloma z večino deloma pa morda z manjšino (!) glasov sprejete:

1. V krajnem šolskem svetu naj ima sedež in glas le učitelj veroznanstva (ne župnik), ki pa naj glasuje le o svojih zadevah. (Ker so pa pri II. skupščini sklenili, da veroznanstva ni treba v šoli, tedaj tudi kateheta ni treba. To so malo dosledni gospodi, ti nemški učitelji.)

2. Krajni šolski svet naj pazi samo to, da se določeni čas v šoli podučuje.

3. Na didaktično-pedagogične zadeve nima nič vpljiva.

4. Učiteljevo obnašanje ni pod nadzorstvom krajnega š. sveta, ampak pod splošno postavo in javno moraljo.

5. Voditelj šole naj občuje naravnost z okrajnim š. svetom brez posredenja krajnega š. sveta.

6. Šolnina naj se odpravi.

7. Učiteljske pripravnice naj trajajo 4 leta.

8. Vsak otrok naj hodi 8 let v šolo in dokler ne dobi odpustnega ali odhodnega spričala, ne sme ga nihče v službo vzeti. V tem smislu naj se napravi postava.

9. Nihče naj se ne postavi za podučitelja, če nema spričala zrelosti.

10. Učitelji naj skerbé v društvih, da se učitelji volijo v razne zastope.

11. Vsak učitelj naj si sam izbira knjige za svojo šolo.

12. Ministerstvo za nauk naj se loči od ovega za bogočastje.

13. Telesno kaznovanje naj se zopet vpelje.

14. Vsaka prememba šolskih postav naj se naznani popred uč. društvom.

15. Učiteljske plače so premajhne — naj se povišajo.

(Dalje prih.)

Pervi splošni zbor slovenskih učiteljev v Ljubljani.

(24. septembra 1872.)

V ta toliko važni, prvi splošni zbor slovenskih učiteljev v Ljubljani, zbralo se je do 300 učiteljev iz vseh slovenskih krajev. V ogromnem številu narodnih gojiteljev, ktere je navdajal en duh, ena misel in v kterih je v pravem pomenu besede le eno serce bilo za splošno omiko človeštva. Tudi Hervatje, da nam pokažejo svojo ljubezen do našega napredka in da nam povernejo „milo za drago“ — naš lanjski pohod njihovega zbora v Zagrebu, prišli so simkaj kod representanti hervaškega šolstva živega duha in rodoljubnosti. Imeli smo v svojej sredini iz Zagreba ljudske učitelje: gg. Filipovića, Fabkovića, Modeca, Kutena, Ljud. Tomšića, duhovna Kostanjevca in Hajdenaka; iz Karlovca Janka Tomića, kateketa o. Ambroza Kostanjevca in profesorja Petra Tomića; iz Verovitice (v Slavoniji) Štef. Basarička, iz Kraljevice Cihlařa in iz Petrinje učitelja preparandije Glasera.